

11.04.2018

POL-2018-8465

Sisäministeriö
kirjaamo@intermin.fi

SMDno-2018-428

Poliisihallituksen lausunto luonnoksista rahanpesun ja terrorismin estämisestä annetun lain nojalla annettaviksi valtioneuvoston asetuksiksi

Sisäministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa luonnoksista rahanpesun ja terrorismin estämisestä annetun lain (444/2017, jatkossa rahanpesulaki) nojalla annettaviksi valtioneuvoston asetuksiksi (SMDno-2018-428, 2.3.2018). Poliisihallitus lausuu asiassa seuraavaa:

1 Valtioneuvoston asetus eräisiin asiakassuhteisiin ja liiketoimiin liittyvästä yksinkertaistetusta menettelystä asiakkaan tuntemiseksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä ja selvittämisessä

Rajaus

Rahanpesulain 7:1 §:ssä on lueteltu rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista valvovat viranomaiset. Kyseisen pykälän 1 momentin 2-kohdan mukaan Poliisihallitus valvoo 1 luvun 2 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettua rahapeliyhteisöä sekä 1 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua elinkeinonharjoittajaa ja yhteisöä, joka välittää osallistumismaksuja ja -ilmoituksia 1 luvun 2 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettujen rahapeliyhtiön tarjoamiin rahapeleihin. Arpajaislain 11 §:n mukaan Veikkaus Oy:llä on yksinoikeus rahapelien toimeenpanoon. Poliisihallituksen toimivalta rahanpesulain mukaisten velvoitteiden noudattamisen valvomisessa kohdistuu ja rajautuu siten Veikkaus Oy:ön sekä sen käyttämiin asiamiehiin.

Asetusluonnoksen 1 § sisältää yleisiä määräyksiä yksinkertaistettua menettelyä koskevista tarkemmista säännöksistä. Muut asetusluonnoksen pykälät ovat toimialakohtaisia. Asetusluonnoksen 5 § koskee eräisiin rahapeli-palveluihin liittyvää yksinkertaistettua menettelyä.

Poliisihallitus rajaa lausuntonsa rahanpesulain mukaisen valvontatoimivaltansa mukaisesti asetusluonnoksen 1 ja 5 §:ä koskevaksi. Poliisihallituksella ei siten ole lausuttavaa asetusluonnoksen 2, 3 ja 4 §:ien osalta.

Rahapelien toimeenpanomuodot, joissa asiakkaan yksinkertaistettu tuntemismenettely olisi mahdollinen

Poliisihallitus on osallistunut asetusluonnoksen valmisteluun. Asetusluonnoksen 5 §:ssä luetellut rahapelien toimeenpanomuodot, joissa asiakkaan yksinkertaistettu tuntemismenettely olisi mahdollinen, vastaa sitä, mitä

valmistelun aikana on yhteistyössä SM:n ja Veikkauksen kanssa katsottu sopivaksi sisällyttää asetuksen soveltamisalaan. Poliisihallitus toteaa 5 §:n soveltamisalan osalta, että se pitää yksinkertaistetun menettelyn piiriin asetulusuonnoksessa esitettyjä rahapelien toimeenpanomuotoja oikeina huomioiden kyseisiin peleihin liittyvä keskimääräistä alempi rahanpesuriski. Poliisihallitus korostaa, että asetuksen soveltamisalaan ei tule lisätä mitään muita rahapelien toimeenpanomuotoja.

Asetulusuonnoksen 5 §:n mukaan yksinkertaistettua asiakkaan tuntemismenettelyä ei saa kuitenkaan soveltaa sähköisesti välitettäviin rahapeleihin. Poliisihallitus pitää tätä yksinkertaistetun asiakkaan tuntemismenettelyn soveltamisalan rajausta erittäin tärkeänä ja korostaa, että sähköisesti välitettäviä rahapelejä koskeva rajaus tulee sisällyttää myös asetuksen lopulliseen muotoiluun.

Yksinkertaistetun asiakkaan tuntemisvelvollisuuden mahdollistaman asiakkaan tuntemistoimien sopeuttamisen ulottuvuus

Kuten asetulusuonnoksen perustelumuioston kappaleessa 1 "Tausta" todetaan, yksinkertaistettu menettely ei vapauta ilmoitusvelvollista asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta, vaan laissa täsmennetään, mitä säännöksiä soveltaessaan ilmoitusvelvollinen voi noudattaa yksinkertaistettua menettelyä.

Poliisihallitus toteaa, että asetulusuunnoksesta ja perustelumuiostiosta ei käy kuitenkaan yksiselitteisesti ilmi, mitä sopeuttamistoimia yksinkertaistettu tuntemismenettely voisi rahapelitoiminnan osalta pitää sisällään.

Asetulusuonnoksen perustelumuioston kappaleessa 3 "Sisältö" todetaan 1 §:ä käsittelevässä kohdassa mm. seuraavaa:

- "Tuntemistoimien sopeuttaminen ei kuitenkaan tarkoittaisi, että asiakkaan tuntemistoimet saisi jättää suorittamatta tai tosiasialliset edunsaajat tunnistamatta."
- "Ilmoitusvelvollinen voisi myös suorittaa tarveharkintaa siltä osin, onko rahanpesulain 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettu henkilöllisyyden todentaminen tarpeen vähäisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin tilanteissa sen jälkeen, kun asiakkaan henkilöllisyys on asiakassuhteen perustamisen yhteydessä kerran todennettu."
- "Asiakkaan tuntemistoimien toistuvuuden sopeuttamisella tarkoitettaisiin esimerkiksi sitä, että asiakkaan tuntemistiedot tarkistetaan ja päivitetään asiakassuhteen aikana ainoastaan tiettyjen tapahtumien yhteydessä, edellyttäen, että tämä ei kuitenkaan johda asiakkaan tuntemistietojen ajantasaisuutta koskevan vaatimuksen kiertämiseen."
- "Asiakkaan henkilöllisyyden varmentamiseen yksinkertaistetussa menettelyssä riittäisi ajokortin tai muun henkilöllisyyden osoittavan asiakirjan tarkistaminen. Yksinkertaistetussa menettelyssä henkilötietojen lähteeksi voisi riittää tuntemistietojen ... kysyminen asiakkaalta esimerkiksi silloin, kun tuotetta tai palvelua ei tyypillisesti voi käyttää kuin yhteen tarkoitukseen eikä mahdollisia etuuksia voi siirtää toisen henkilön hyödynnettäväksi."

Myöhemmin 5 §:ä käsittelevässä kohdassa todetaan, että yksinkertaistetun menettelyn noudattaminen ei kuitenkaan saisi johtaa siihen, että asiakas jätetään kokonaan tunnistamatta silloin, kun rahanpesulaissa säädetty 2

000 euron kynnyсарvo yksittäisenä tai useana toisiinsa liittyvänä suorituksena ylittyy.

Asetusluonnoksen ja sen perusteluиuiston perusteella on esitetty näkemys, että se mahdollistaisi ilmoitusvelvolliselle rahapeli-toiminnassa menettelyn, jossa asiakas tunnistettaisiin vain asiakassuhdetta perustettaessa, mutta ei enää asetuksen soveltamisalaan kuuluvien rahapeli-toimeenpanomuotojen osalta yksittäisten suoritusten yhteydessä, vaikka pelaajan asettama rahapanos tai lunastama voitto olisi yhtenä tai toisiinsa kytkeytyvinä suorituksina yhteensä vähintään 2 000 euroa. Poliisihallitukselle on esitetty myös näkemys, että perusteluиuiston edellä esitetty sanamuoto 5 §:n osalta ("Yksinkertaistetun menettelyn noudattaminen ei kuitenkaan saisi johtaa siihen, että asiakas jätetään kokonaan tunnistamatta silloin, kun rahanpesulaissa säädetty 2 000 euron kynnyсарvo yksittäisenä tai useana toisiinsa liittyvänä suorituksena ylittyy") mahdollistaisi tulkinnan, että yksinkertaistetun menettelyn osalta riittävää olisi asiakkaan tunnistaminen rahanpesulain 3 luvun 2 §:n mukaisissa tilanteissa, mutta asiakkaan henkilöllisyyden todentaminen ei olisi tarpeen, koska perusteluиuistiossa mainitaan tässä kohden vain asiakkaan tunnistaminen.

Rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 6 kohdan mukaan rahanpesulaissa tarkoitetaan tunnistamisella asiakkaan henkilöllisyyden selvittämistä asiakkaan toimittamien tietojen perusteella. Saman pykälän 7 kohdan mukaan henkilöllisyyden todentamisella tarkoitetaan asiakkaan henkilöllisyyden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevien asiakirjojen tai tietojen perusteella.

Poliisihallituksen mukaan tällaiset tulkinnat eivät olisi rahanpesulain mukaisia. Rahanpesulain yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevaan 3 luvun 8 §:än sisällytetyn asetuksenantovaltuuden mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset asiakkaista, tuotteista, palveluista, maksuliikenteestä, toimitustavasta tai maantieteellisistä riskitekijöistä, joihin voi liittyä vähäinen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski, ja näissä tilanteissa noudatettavista menettelyistä. Asetuksenantovaltuus koskee siten tekijöitä, joihin vähäinen rahanpesuriski voi liittyä, sekä *menettelyä*, jota yksinkertaistetun tuntemisvelvollisuuden osalta voidaan noudattaa. Asetuksenantovaltuus ei sitä vastoin sisällä valtuutta vapauttaa ilmoitusvelvollinen noudattamasta rahanpesulain 3 luvun 2 §:ssä säädettyä velvollisuutta tunnistaa asiakas ja todentaa tämän henkilöllisyys rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 1 ja 2 momenteissa luetelluissa tilanteissa.

Vaikka rahanpesulain 7 luvun 1 §:n mukaisilla valvovilla viranomaisilla onkin rahanpesulain 9 luvun 6 §:n nojalla oikeus antaa tarkempia määräyksiä rahanpesulain 3 luvun 8 §:n mukaisesta yksinkertaistetusta menettelystä, Poliisihallitus näkee suotavana, että asetuksen sanamuodosta kävisi selkeämmin ilmi, millaiset rajat yksinkertaistetun asiakkaan tuntemismenettelyn sopeuttamisella on.

Johtopäätökset

Poliisihallitus pitää yksinkertaistetun menettelyn piiriin asetusluonnoksen 5 §:ssä esitettyjä rahapeli-toimeenpanomuotoja oikeina huomioiden kyseisiin peleihin liittyvä keskimääräistä alempi rahanpesuriski. Poliisihallitus ko-

rosta, että asetuksen soveltamisalaan ei tule lisätä mitään muita rahapeli-
en toimeenpanomuotoja eikä sähköisesti välitettäviä rahapelejä.

Poliisihallitus pitää tarpeellisena, että asetusluonnoksen 1 §:än kaikkia ilmoitusvelvollisia koskien tai 5 §:än rahapelitoimintaa koskien lisätään selvyyden vuoksi erillinen momentti siitä, että yksinkertaistettu tuntemismenettely ei vapauta ilmoitusvelvollista velvollisuudesta tunnistaa asiakas ja todentaa tämän henkilöllisyys rahanpesulain 3 luvun 2 §:ssä mainittujen kynnyksarvojen täytyessä tai muiden samassa pykälässä mainittujen, asiakkaan tunnistamista ja tämän henkilöllisyyden todentamista edellyttävien tilanteiden ollessa käsillä.

2 Valtioneuvoston asetus eräisiin asiakassuhteisiin ja liiketoimiin liittyvästä tehostetusta asiakkaan tuntemismenettelystä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä ja selvittämisessä

Poliisihallituksella ei ole lausuttavaa rahanpesulain 3 luvun 10 §:n mukaista tehostettua asiakkaan tuntemismenettelyä koskevasta asetusluonnoksesta.

Ryhmäpäällikkö

Sari Laitakari

Ylitarkastaja

Jemina Fabritius

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 11.04.2018 klo 08:52. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.